

PREDSLOV

Milí priatelia,

v prebehu ostatných troch - štyroch rokov sa verejná mienka vo svete i u nás na Slovensku prudko mení. Málokto už oslavuje také neoliberálne sviatky ako „deň daňovej slobody“, všeobecne sa už liberálnymi ekonomickými teóriami začína opovrhovať a čaká ich osud posmechu ako omylu naivkov, ktorí verili „v neviditeľnú ruku trhu“ a spoliehali sa na „koniec dejín“ sveta. Ak vlečúce sa krízy, vyvolané tou bázičnou finančnou z rokov 2007-2008, ktoré náš ekonóm Peter Staněk vo svojich prácach rozdelil na viacero po sebe idúcich a chronicky sa komplikujúcich, spôsobili vytriezvenie prevažnej časti aj tradične za „pravcových“ sa považujúcich ekonómov, potom sa napriek tomu neobjavuje žiadna komplexná ekonomická teória, ktorá by riešila pokrok na úrovni celého ľudstva. Čiastkové riešenia, ktoré sú často zmesou limitovaného „sociálneho cítenia“ ich stúpcov a zúfalosti vytvoriť okamžité pragmatické kroky „ako z toho von“, vedú len k tomu, že pôvodní stúpcovia slobodného trhu obviňujú súčasné vlády a nadštátne integračné administratívy typu „komisie z Bruselu“ z tzv. „neomarxizmu“. A to napriek tomu, že sú to vlády snažiace sa konzervovať kapitalizmus ako spoločenský systém a nevytvárajúce nič nového ani v oblasti ekonomie, pričom konzervatívne zmýšľajúci ekonómovia sa zas prikláňajú čoraz viac k myšlienkam o nutnosti regulovať ekonomiku štátnymi zásahmi a eliminovaní liberálnej „neviditeľnej ruky trhu“, ktorá evidentne napáchala toľko škôd za ostatných desať rokov svetového ekonomického vývoja, že sa sama zdiskreditovala (aspoň v očiach stredoeurópskej verejnosti). Smutným faktom zostáva, že ľavicové riešenia ekonomiky a spoločnosti zakrneli v akýchsi bližšie neidentifikovateľných utópiách, akými sú parecon, alebo projekt Venus, kde technológie ovládajú ľudské bytie, resp. propagujú iba jeden vytrhnutý nástroj štátneho riadenia, akým je nepodmienený základný príjem. V extrémnejšom tie riešenia burcujú proti kapitalizmu a globálnemu ekonomickému poriadku sveta, proti globálnym korporáciám, aj keď nemajú premyslené, čo sa bude diať „deň po...“, teda deň po víťaznej revolúcii, ktorá by mala zmiest' kapitalizmus zo súčasnosti i z budúceho vývoja Zeme.

O návrate k marxizmu, pracovnej teórii nadhodnoty, o analyzovaní spoločnosti na základe politickej ekonomie, ktorú vytvoril K.Marx, sa síce už viac ako dekádu teoretický v intelektuálnych ľavicových kruhoch uvažuje, ale nik si netrúfol v praxi čo i len v jedinej súčasnej krajine, či aspoň v jedinom priemyselnom podniku, vrátiť do praxe socializmus ako hospodársky systém. Pravdou je, že ak sa niektorá krajina pokúsila o nejaký model „socializmu 21.storočia“, tak ako v prípade Venezuely, sú voči nej nasadené všetky hospodárske i politické sily k tomu, aby bo ten pokus zdiskreditovaný a zlikvidovaný.

Medzitým však pokrokoví myslitelia v manažmente a filozofii rozpracovali množstvo prác, podporených dokonca analýzami z kapitalistickej podnikovej i ekonomickej praxe a doslova vytvorili zásobník čiastkových i komplexnejších nástrojov, ktoré môžeme pokojne využiť pri tvorbe ekonomiky po kapitalizme. Pretože aj títo autori jednoznačne písali, že „kapitalizmus končí...“⁽¹⁾

Pravdepodobne som už prešvihol svoju „hodinu slávy“ zverejniť, popularizovať a sám uskutočniť taký hospodársky model, ktorý by riešil sociálnu spravodlivosť, vlastnícke celospoločenské vzťahy a spravodlivé rozdeľovanie bohatstva i hospodárskych výsledkov. Už som sa ocitol v penzijnom veku a nemám v našej spoločnosti ani politické ambície. Ak sa však v našej spoločnosti vyhlasuje nová a nielen liberálna sociálna doktrína, že súčasní penzisti „nemajú nárok oddychovať“ a takmer sa po nich v dlhodobom trende chce, aby pracovali aspoň do svojho sedemdesiateho veku života, nuž tak dobre, poďme my meniť spoločnosť. Spísal som, popremýšľal a odkonzultoval som, potom som si pod mikroskopom spoločenskej vedy zvanej ekonómia analyzoval možnosti – a zostavil som túto **ekonomiku po kapitalizme**.

Vyzval ma k tomu priamo profesor David Schweickart, ktorý ma motivoval aj na osobnom stretnutí 10. októbra 2011 v Bratislave, že je tu možné vytvoriť **kontraprojekt** k jeho teórii o ekonomickej demokracii⁽²⁾. Motivovali ma myslitelia v manažmente, ktorí predpovedali, že zmena vo svete sa odohrá **presne** v druhej dekáde 21. storočia – a píše sa rok 2017.

A motivuje ma celý náš spoločenský i hospodársky vývoj na Slovensku,

ale aj mnohí známi a mnohí poslucháči zo Slobodného vysielача Banská Bystrica, ktorí počúvajú relácie v Slobodnom vysielачi Banská Bystrica, v alternatívnom internetovom rádiu, kde ako dobrovoľník – redaktor prizývam hostí v reláciách Ekonomická demokracia, Ekonomické rozhovory i Spomienky na socializmus. Všetci sa neustále pýtali i pýtajú: „no ale ako to bude po kapitalizme s ekonomikou a človekom v praxi“? A doslova sa pýtajú: „A čo máme robiť?“.

Takže vám želim príjemné a dobrodružné čítanie. Inšpirujte sa a dajte nám vedieť. Stále vysielam na www.slobodnyvysielac.sk

Peter Zajac-Vanka dňa 7. júla 2017 v Bratislave

Pramene

(1) R. Gibson-Nový oboraz budoucnosti, str.26; „Rethinking the Future, zborník

(2) Schweickart, D.: Po kapitalizme – Ekonomická demokracia, kap.1.1., str.34.36.